

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

КАРАР

07.06.2022

п.г.т.Алексеевское

№ 225

«Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының 2022-2024 елларга халыкның сәламәтлеген яхшырту һәм үлем очрақларын киметү» муниципаль программасын раслау турында

Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы башкарма комитеты халык сәламәтлеген саклау һәм ныгыту өлкәсендә дәүләт сәясәтен тормышка ашыру максатларында

караp бирә:

1. «Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының 2022-2024 елларга халыкның сәламәтлеген яхшырту һәм үлем очрақларын киметү» муниципаль программасын расларга.

2. Алексеевск муниципаль районының финанс-бюджет палатасына чараларны финанслау өчен акча бүлеп бирүне күздә тотарга.

3. Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитетының «Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының 2019-2021 елларга халыкның сәламәтлеген яхшырту һәм үлем очрақларын киметү» максатчан программасын раслау турында 02.10.2019 №457 нче карары үз көчен югалткан дип санарга.

4. Өлгә карарны Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәгә Алексеевск муниципаль районының рәсми сайтында бастырып чыгарырга.

5. Өлегә карарның үтәлешен контрольдә тотуны Башкарма комитет житәкчесенә социаль мәсьәләләр буенча урынбасары А. В. Симашевага йөкләргә

Башкарма комитет житәкчесе

О.А.Гайнуллин

Татарстан Республикасы
Алексеевск муниципаль районы
Башкарма комитетының
07.06.2022 № 225нче карарына
кушымта

**«Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының
2022-2024 елларга халыкның сәламәтлеген яхшырту
һәм үлем очрақларын киметү»
МУНИЦИПАЛЬ ПРОГРАММАСЫ**

Программаның Паспорты

Программаның исеме	«Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының 2022-2024 елларга халыкның сәламәтлеген яхшырту һәм үлем очрақларын киметү» Алексеевск муниципаль районының Муниципаль программасы
Программаның заказчысы	Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитеты
Программаның төп эшләүчеләре	«Алексеевск үзәк район хастаханәсе» ДАССО, Башкарма комитетның ЗАГС бүлеге, Башкарма комитетның яшьләр эшләре, спорт һәм туризм һәм балигы булмаганнарны профилактикалау бүлеге, Яңа Чишмә, Спас, Чистай, Алексеевск районнарында Роспотребнадзор Идарәсенен территорияль бүлеге
Программаның төп максатлары һәм бурычлары	Тормыш дәрәжәсен тотрыклы күтәрү, сәламәтлек саклауны үстөрү, халыкны деалкоголизацияләү һәм денаркотизацияләү, хезмәтне саклау һәм социаль ярдәм чараларын камилләштерү буснча эзлекле сәясәт уздыру чаралары ярдәмендә халыкның үлемен киметү. Халыкта кече яшьтәп башлап, кирәкле заманча шартлар тудыру һәм сәламәт яшәү рәвешен пропагандалау юлы белән физик культура һәм спорт белән шөгылләнүгә ихтыяж тудыру. Туучылар санын арттыруга ярдәм итү.

	Гаиләне, иң мөһим социаль институт буларак, саклап калу һәм үстерү.
Программаны тормышка ашыру вакыты	2022-2024 еллар
Программаны үтәүчеләр	«Алексеевск РҮХ» ДАССОсы, Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитетының ЗАГС бүлеге, Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге, «Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы мәгариф бүлеге» МКУ, Башкарма комитетның яшьләр эшләре, спорт һәм туризм һәм балигъ булмаганнарны профилактикалау бүлеге, Татарстан Республикасы Хезмәт, мәшгульлек һәм социаль яклау министрлыгының Алексеевск муниципаль районындагы социаль яклау бүлеге, Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеге, Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеге, ПЖ һәм АЖ башлыктары
Финанслауның күләмнәре һәм чыганакалары	Жирле бюджет акчалары Барлығы: 9159,0 мең сум. 2022 ел – 4067,0 мең сум. 2023 ел – 2546,0 мең сум. 2024 ел – 2546,0 мең сум. Программада каралган акчаларның күләме, Алексеевск муниципаль районы бюджетының керем өлешен үтәүгә бәйләү рәвештә, салым һәм салым булмаган керемнәр исәбенә дә, Алексеевск муниципаль районы бюджетына керә торган бюджетара трансфертлар хисабына да үзгәрергә мөмкин
Программаны тормышка ашыруның көтелгән соңгы нәтижеләре	1. 2024 елга халыкның үлеми санын 2021 ел дәрәжәсенә карата 10% ка киметү.

	<p>2. 2024 елга эшкә яраклы яшьтәге халыкның үлемен 2021 ел дәрәжәсенә карата 10% ка киметү.</p> <p>3. Халыкның гомер озынлыгын арттыру, тормыш сыйфатын яхшырту, халыкның сәламәтлеген яхшырту.</p> <p>4. Медицина проблемасы-кадрлар житмәү, бигрәк тә авылда. Аны хәл итү өчен «Земский доктор» федераль программасы эшли башлады.</p>
Программаның үтәлешен контрольдә тоту	Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитеты

1. Программа чишәргә тиеш проблеманың характеристикасы.

Россия Федерациясе Президентының «2025 елга кадәр чорга Россия Федерациясенәң демографик сәясәте концепциясен раслау турында» 2007 елның 9 октябрәндәге 1351 номерлы Указы, Россия Федерациясе Президентының «Россия Федерациясенәң милли иминлеге стратегиясе турында» 2015 елның 31 декабрәндәге 683 номерлы Указы, шулай ук Россия Федерациясе Хөкүмәтенәң «Сәламәтлек саклауны үстерү» «Россия Федерациясенәң дәүләт программасын раслау турында» 2017 елның 26 декабрәндәге 1640 номерлы карары нигезендә халыкның сәламәтлеген саклау һәм ныгыту дәүләт сәясәтен формалаштыруның өстенлекле бурычларның берсе булып тора. «Россия Федерациясендә гражданнар сәламәтлеген саклау нигезләре турында» 2011 елның 21 ноябрәндәге 323-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә сәламәтлек саклау системасында принципаль яңа юнәлеш - авыруны дөвалауга юнәлдерелгән системадан гражданның сәламәтлеген саклау системасына күчү-сәламәт яшәү рәвешенә приоритетына юнәлтелгән һәм авыруларны профилактикалауга юнәлтелгән.

Кадрлар житмәү белән проблеманы хәл итү өчен, медицина өлкәсендәге яшь профессионалларга, авыл жирендә белгечләгә һәм тотрыклы түләүле даими эш урыны алуға федераль ярдәм йөзешпән «Земский доктор» программасы кабул ителде, шулай ук дәүләт тарафыннан кайбер ташламалы өстенлекләр һәм матди ярдәм каралган (2010 елның 29 ноябрәндәге 326-ФЗ номерлы Федераль закон) «Россия Федерациясендә мәжбүри медицина иминияте турында» 2016 елның 28 декабрәндәге 472-ФЗ номерлы федераль закон)

Проблеманың актуальлеге шунда ки, аерым уңай моментларга карамастан, сәламәтлек күрсәткечләре түбән дәрәжәдә саклана. Дәүләтнең икътисадый һәм

социаль үсешендә катлаулы шартлар күпләп авыручылар һәм үлүчеләр санында, туучылар санының түбән дәрәжәләрендә, аналарның һәм балаларның сәламәтлегендә күзәтелә. Моннан тыш, хәзерге вакытта халык сәламәтлегенә социаль яктан бәйлә һәм һөнәри яктан бәйлә дефектлары үсә.

Халыкның сәламәтлеген ныгыту һәм үлемнәрне киметү программасы бүген район муниципаль хакимияте органнары, социаль тәэмин итү һәм сәламәтлек саклау өлкәләре белән кичекмәстән хәл итү өчен беренчеләр рәтендә тора. Халык сәламәтлеген, медицина хезмәте күрсәтү дәрәжәсен, демографик вазгыятьне, хезмәтне саклау, физик культура һәм спорт үсешен характерлаучы кайбер аспектларга мөрәжәгать итсәк, проблема тагын да аңлаешлырак була бара.

1.1 Демографик ситуациягә анализ

Үлүчеләр саны югары булу район халкы саны кимүнең төп сәбәбе булып тора. 2014 елдан районда үлүчеләр саны туучылар саныннан артып китте һәм тотрыклы характерга ия.

2012-2021 елларда Алексеевск районы буенча туучылар саны күрсәткечләре ТР белән чагыштырганда (абс.саннар һәм 1000 кешегә)

Еллар	Туучылар саны	Район буенча туучылар	ТР буенча туучылар
2012	350	13,4	14,5
2013	403	15,4	14,7
2014	387	14,8	14,7
2015	346	13,3	14,7
2016	282	10,9	14,3
2017	269	10,5	12,4
2018	233	9,2	11,9
2019	266	10,6	10,9
2020	219	8,8	11,0
2021	240	9,7	10,5

Соңгы ун ел эчендә туучылар саны теге яки бу якка аз гына тирбәлә, туучылар саны кимү тенденциясе күзәтелә.

2012-2021 елларда Татарстан Республикасы белән чагыштырганда Алексеевск районы буенча үлемнәрнең күрсәткечләре (абс.саннар һәм 1000 кешегә)

Еллар	Үлүчеләр саны	Район буенча үлүчеләр	ТР буенча үлүчеләр
2012	400	15,3	12,2

2013	370	14,2	12,1
2014	428	16,4	12,2
2015	382	14,7	12,0
2016	368	14,2	11,6
2017	343	13,4	11,3
2018	382	15,1	11,4
2019	379	15,1	11,0
2020	427	17,2	11,0
2021	419	17,0	15,5

Соңгы ун ел эчендә үлем күрсәткечләре теге яки бу якка берәз тирбәлә, 2012 елга карата 2021 елда үлем китем санының 10% ка арту тенденциясе күзәтелә. Бу 2020 елда яна коронавирус инфекциясе барлыкка килү белән бәйле.

Алексеевск районы буенча 2012-2021 елларда халыкның табигый хәрәкәте коэффициентлары (1000 кешегә)

Еллар	Туу	Үлү	Табигый үсеш (кимү)
2012	13,4	15,3	- 1,9
2013	15,4	14,2	1,2
2014	14,8	16,4	- 1,6
2015	13,3	14,7	- 1,4
2016	10,9	14,2	- 3,3
2017	10,5	13,4	- 2,9
2018	9,2	15,1	- 5,9
2019	10,6	15,1	4,5
2020	8,8	17,2	-8,4
2021	9,7	17,0	-7,3

Соңгы ун ел эчендә халыкның табигый хәрәкәте күрсәткечләре теге яки бу якка аз маз тирбәлә. Уңай табигый үсеш 2013 елда төркөлгән, ашпан соң тагып үсеш кимү тенденциясе күзәтелә. Өлеге программаның максаты-районда табигый кимүне киметү.

Үлем структурасында берничә ел дәвамында кан әйләнеше системасы авырулары өстенлек итә. 2021 елда үлүчеләр саны структурасында беренче урынга нормадан тайпылу билгеләре(картлык) чыга һәм 29,3% тәшкил итә. Икенче урында – кан әйләнеше системасы авырулары (29,1%), өченчедә-10,3%) - яман шешләр барлыкка килү.

2021 елда эшкә яраклы яшьтән гомуми үлүчеләр саны 20,5% ка кимегән, травмалардан, агуланулардан һәм тышкы сәбәпләр аркасында үлүчеләр 2020 ел дәрәжәсендә калган, ләкин ЮТҺдән үлүчеләр 5 тапкыр арткан, сулыш

органны авыруларынан һәм ашкәйнату органы авыруларынан, шулай ук 2020 ел дәрәжәсендә, яман шешләр барлыкка килүләрдән өч тапкырга кимегән.

Аерым демографик күрсәткечләр (барлык халык)

Үлем сәбәбе	Территория	2018 ел	2019 ел	2020 ел	2021 ел
Кан әйләнеше системасы авырулары	Алексеевск районы	573,2	464,3	607,3	483,4
	Татарстан	600,6	534,0	537,9	565,8
Миокард инфаркты	Алексеевск районы	23,6	59,7	32,2	16,2
	Татарстан	40,7	27,0	26,9	23,9
Инсульт (ишемик тип)	Алексеевск районы	62,8	79,5	60,5	40,6
	Татарстан	25,21	60,4	60,7	69,6
Яңа барлыкка килгән шешләр	Алексеевск районы	184,5	218,3	241,3	174,7
	Татарстан	198,0	188,6	188,3	175,4
Тышкы сәбәпләр	Алексеевск районы	113,9	159,1	100,5	73,1
	Татарстан	76,8	73,0	71,9	79,0
Сабыйлар үлеме	Алексеевск районы	0	8,1	4,6	12,5
	Татарстан	4,5	4,9	4,77	4,0
Аналар үлеме	Алексеевск районы	0	0	0	0
	Татарстан				

2021 елда иртә стадияләрендә ачыкланган яман шешләрнең өлеше-56%

2019 елда бер еллык үлем күрсәткече-30,3 %, 2020 елда-22,9% 2021 елда-22,4% (2019 елга карата 26% ка кимү).

Аерым демографик күрсәткечләр (эшкә яраклы халык)

Үлем сәбәбе	Территория	2018 ел	2019 ел	2020 ел	2021 ел
Эшкә яраклы халыкның үлеме	Алексеевск районы	528,4	659,1	666,7	523,7
	Татарстан	416,4	402,0	461,6	503,7
Кан әйләнеше системасы авырулары	Алексеевск районы	202,7	197,0	257,6	179,4
	Татарстан	144,0	131,3	133,6	151,4
Миокард инфаркты	Алексеевск районы	7,2	45,5	22,7	7,2

	Татарстан	22,5	11,8	11,1	8,1
Инсульт	Алексеевск районы	36,2	45,5	30,3	7,2
	Татарстан	20,7	19,9	20,0	25,0
Яңа барлыкка килгән шешләр	Алексеевск районы	86,9	128,8	151,5	43,0
	Татарстан	68,0	68,7	68,4	63,9
Тышкы сәбәпләр	Алексеевск районы	137,5	227,3	90,9	107,6
	Татарстан	91,6	88,2	87,3	93,4

Тәкъдим ителгән таблицада күренгәнчә, 2018-2021 елларда хезмәткә сәләтле яшәтә үлүчеләр саны структурасында кан әйләнеше системасы авырулары әйдәп бара, икенче урында-тышкы сәбәпләр, өченчедә - яңа барлыкка килгән шешләр.

Эшкә яраклы яшәтә халыкның үлеме бик тискәре күрешләрнең берсе булып тора. Үлүчеләр арасында әле тормышка яңа гына аяк баскан яшьләр күп.

Туучылар һәм үлүчеләр саны демографиянең мөһим күрсәткечләре генә түгел, ә тулаем социаль-икътисадый үсешнең төп интеграль характеристикалары да булып тора. Халыкның табигый артуына, үлемнәр санының кимүенә, тулаем халыкның сәламәтлегенә аеруча кискен йогынты ясаучы кайбер аспектларны карыйк.

1.2. Халыкны алкогольләштерү.

Бигрәк тә яшь һәм өлкән яшәтә, үлем-китем очраklары артуга алкоголь, шул исәптән суррогат, наркотиклар һәм башка психотроп матдәләр куллану тискәре йогынты ясый.

2017-2021 елларда табиб-наркологида исәптә торучы диспансер авырулар.

	2017ел.	2018ел.	2019ел.	2020ел.	2021ел.
Эчкечелек, аларның стадияләре белән	149	164	162	188	199
башлангыч(1)	1	1	1	1	1
урта (2)	148	163	161	187	198
Наркомания	9	10	1	2	13
Токсикомания	-	-	-	-	-

Таблицадан күрэнгәнчә, табиб наркологта исәптә торучылар саны арту тенденциясенә ия. Әйтик, 2021 елда 2017 ел белән чагыштырганда, 1,4 тапкырга арткан. Эчкечелектән жәфа чигүчеләр саны шулай ук үсешкә таба бара.

Бала табу яшендәге хатын-кызлар арасында социаль-әһәмиятле авырулар: психоневрология диспансерында, наркология диспансерында наркомания һәм эчкечелек аркасында исәптә торучылар саны. ВИЧ, СПИД инфекцияләре белән авыручылар, еллар буенча динамика:

Еллар	Наркологик диспансерда барлык исәптә торучылар	Психоневрологик диспансерда барлык исәптә торучылар	Ачыкланган ВИЧ, СПИД авырулары
2013	11	38	2
2014	13	42	1
2015	14	35	4
2016	19	31	2
2017	42	32	2
2018	51	41	2
2019	56	41	1
2020	64	40	2
2021	68	43	1

2014-2021 елларда Алексеевск районы буенча алкоголь белән агулану динамикасы

Еллар	Агуланулар саны	Шул исәптә үл-р	Шул исәптә хатын-кызлар
2014	6	5	3
2015	4	4	0
2016	3	3	1
2017	2	2	2
2018	3	2	1
2019	4	3	1
2020	1	-	1
2021	1	1	-

Анализ күрсәткәнчә, 2013-2021 елларда наркология диспансерында учетта торучы кешеләрнең артуы күзәтелә, психоневрология диспансерында торучылар саны бер дәрәжәдә диярлек. Ел саен якынча 1-2 кешедә ВИЧ инфекциясе ачыклана.

ВИЧ һәм вируслы гепатитларга тикшеренүләр үткөрү өчен анализатор сатып алу өстәмә килештерү вакытында мөмкин булчак.

1.3. Никахлар һәм аерылышулар

Тормыш дәрәжәсенә иминлегенә, сәламәтлегенә торышына никах һәм аерылышулар тенденциясе турыдан-туры йогынты ясый.

Яшь һәм женес буенча никахлар саны

	ир-атлар					хатын-кызлар				
	2017	2018	2019	2020	2021	2017	2018	2019	2020	2021
18 гә кад.	0	0	0	0	0	0	1	1	3	3
18-24	41	33	31	33	38	61	49	48	39	54
25-34	61	50	56	32	41	50	39	38	27	28
35-44	19	13	7	11	13	13	9	7	10	9
45-54	9	3	4	4	9	11	2	5	3	7
55 һәм өл.	12	1	4	6	7	7	0	3	4	7
Яшь һәм женес буенча аерылышучылар саны										
	ир-атлар					хатын-кызлар				
	2017	2018	2019	2020	2021	2017	2018	2019	2020	2021
18 гә кад.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18-24	3	6	1	1	4	6	9	10	4	7
25-34	36	25	7	8	15	38	23	18	20	24
35-44	18	14	5	6	16	16	16	13	9	27
45-54	9	3	6	3	7	8	1	14	8	9
55 һәм өл.	5	3	3	5	2	3	3	2	2	6

Жәмгыятьтә социаль иминлек дәрәжәсен, гаилә институты эшчәнлегенә пәтижәләлеге яки пәтижәсезлеге турында никахлар һәм аерылышулар нисбәте хәбәр итә.

Соңгы 5 елда аерылышулар ир-атларда теркәлгән никахларның 43,6% ын һәм хатын кызларда 45,2% ын тәшкил иткән. Әмма аерылышулар бар икән, димәк, тулы булмаган гаиләләрдә тәрбияләнүче балалар да бар. Уртача алганда, елына 37 бала бер ата-ана белән кала. Алар-ата-аналары аерылышудан психологик травмалар алган балалар еш кына тулы кыйммәтле туклану алу мөмкинлегенә дә ия түгел.

Соңгы елларда гражданлык никахлары саны артты, ә аларның бөтененесе дә рәсми рәвештә теркәлми.

1.4. Гомер озынлыгы.

Халык сәламәтлеге һәм үлү дәрәжәсенә чагылышы туу вакытындагы көтелгән гомер озынлыгы күрсәткече булып тора. Үлүчеләр санының югары дәрәжәсә көтелгән гомер озынлыгының түбән күрсәткечләрен билгели.

Алексеевск районы буенча көтелә торган гомер (ел) озынлыгы.

		2017	2018	2019	2020	2021
Район	ир-атлар	63,2	64,3	65,3	66,4	67,5
	хатын-кызлар	75,5	77,4	78,4	79,5	80,6
ТР	ир-атлар	67,5	74,3	69,7	72,6	71,2
	хатын-кызлар	77,6	74,3	79,9	72,6	71,2

2017 елда үлүчеләр саны 428 кеше тәшкил итте. Уртача гомер озынлыгы-68,95 яшь, хатын-кызлар 75,5 яшь, ир-атлар-63,2 яшь, аерма 12,3 ел. Шунны билгеләп үтәргә кирәк, республика буенча бу күрсәткеч ел саен югарырак әһәмияткә ия.

1.5. Үлем проблемаларының характеристикасы һәм аларны хәл итү буенча төп юнәлешләр

1.5.1. Кан әйләнеше системасы авыруларыннан.

Ел саен дөньяда кан әйләнеше системасы авыруларыннан дистәләгән миллион кеше үлә, шул исәптән йөрәкнең ишемик авыруыннан — 87 миллионнан артык.

Россия Федерациясендә эшкә яраклы халык арасында йогышлы булмаган авырулардан вакытсыз үлем саны структурасында КӘСА өлешенә ир-атларда-36,6%, хатын-кызларда-40,5% туры килә.

КӘСА үсешенә һәм таралуына йогынты ясаучы төп фактор булып артериаль гипертония тора, ул россиялеләр арасында 39,0% ир-атта һәм 41,0% хатын-кызларда теркәлгән. Тулаем Россия Федерациясе буенча 41 миллионнан артык артериаль гипертония белән авыручы теркәлгән. 40 яшькә кадәр артериаль гипертония белән авыручыларның алда торган гомернең уртача озынлыгы 6 елга кыскара.

Татарстан Республикасында, тулаем Россия буенча кебек үк, өлкән халык арасында кан әйләнеше системасы авырулары белән авыручылар санының артуы күзәтелә.

Хәзерге вакытта республикада артериаль гипертониядән интегүче 300 меңгә якин кеше, ягъни һәр унынчы кеше диярлек теркәлгән.

2021 елда ТР буенча үлүчеләр саны структурасында (алдагы еллардагы кебек үк) кан әйләнеше системасы авырулары өстенлек итә – 36,8% (2020 елда-41,8%); күрсәткеч 100 мең кешегә 565,8 тәшкил итте, бу 2020 ел күрсәткеченнән 22% ка югары.

Татарстан Республикасы буенча гипертония авыруыннан үлүчеләр саны 8,2% ка кимеде һәм 100 мең кешегә 41,4% тәшкил итте (2017 елда - 45,0), 2017 ел белән чагыштырганда гипертония авыруыннан 138 кешегә кимрәк үлде.

Миокард инфарктыннан үлүчеләр санының 4,8 % ка артуы күзәтелә, ул 100 мең кешегә 47, 9 тәшкил итә.

Алексеевск муниципаль районында 2021 елда КӘСА беренчел авырулар саны 2020 ел белән чагыштырганда 9,2% ка арткан (2020 елда - 301,4 -100 мең кешегә, 2021 елда – 332,1).

	2020 ел	2021 ел
Барлык теркәлгән КӘСА	7517	8206
беренчел	1319	1326
Проф.карау вакыт. ачык.	23	38
Диспансеризация вак.	65	13
АГ	499	506
ИБС	254	241
ХИБС	58	61
ИМ	28	35
тромболизис	9	15
ОНМК	82	64
ЦВБ	211	217

2020 елда КӘСА дан 146 кеше, шул исәптән хезмәткә яраклы яшьтә – 32 кеше үлгән. 2021 елда-119 кеше, шул исәптән хезмәткә яраклы - 25 кеше. Кимү 18,5% ка.

Төп яшьләр -70 яшь һәм аннан өлкәнрәкләр – 2021 елда 51,3% һәм 2020 елда 58,4%.

2020 елда инфаркттан үлүчеләр – 8 кеше, инсульттан – 8 кеше.

2021 елда инфаркттан үлүчеләр-4 кеше, инсульттан-10 кеше.

Пациентларның Чистай шәһ. ОПМК белән жибәрү зур роль уйный 63 кеше, һәм Казан шәһәрлә МИ белән - 29 кеше. Тромболизисны үткөрү, МРТ, РКТ, АКШ һ.б. квоталарны куллану, РКХнең консультатив сырхауханәсенә кабул итүгә язылу, халык арасында СПР үткөрү.

Хәзерге вакытта районда артериаль гипертониядән интегүче 506 кеше теркәлгән.

Бүгенге көндә халыкка өстәмә профилактик тикшерүләр үткөрү зарур. Мөһим авыруларны ачыклауда ФАП фельдшерларына һәм гомуми практика табибларына зур роль бирелә.

1.5.2. Яман шешләрден үлүчеләр санының характеристикасы.

Татарстан Республикасы буенча 2021 елда яман шештән үлүчеләр саны 6,9% ка кимегән, 100 мең кешегә 175,4 очрак (2020 елда-188,3). Яман шеш авыруларынан үлүчеләр санының гомуми структурасында 11,3% тәшкил итә.

2021 елда үлүчеләрнең абсолют саны 6813 кеше тәшкил итте. Үлем очракларының төп артуы ир-ат женси органнары (27,6%), сулыш органнары (9,9%), ашкайнату органнары (8,7%) хисабына булган.

Яшь категорияләре буенча төп үсеш пенсия яшендәгә кешеләр арасында - 656 кешегә, ягъни 12,3% ка арткан.

Эшкә яраклы халыкның үлем саны структурасында яман шеш өченче урында тора (15,3%) - тиешле яшьтәгә 100 мең кешегә 74,1 очрак. Алексеевск муниципаль районында (174,7) халыкның яман шеш авыруынан үлүчеләр санының шактый югары күрсәткечләре билгеләп үтелде.

2021 елда беренчел яман шешләр саны, 2020 ел белән чагыштырганда, 0,7% ка арткан (2020 елда - 1000 кешегә 42,9). (2021 елда-43,7), таралыш 10% ка арткан.

Яман шешләрден үлүчеләр-37 кеше, шул исәптән эшкә яраклы кешеләр - 5 кеше, 2020 елда - 59 кеше, эшкә яраклы кешеләр - 21 кеше. Кимү-37,3%.

	2020ел.	2021ел.
Бар-к терк-н авыр-р .	1071	1079
беренчел	182	192
Проф.карау вак. ачык.	14	2
Диспансеризация вак.	1	5
Яман шеш авыр.ел .баш.	786	806

Авырулар структурасында шешләрнең түбәндәгә локализацияләре алда бара: сөт бизе, меланомалы тире, юан эчәклек, үпкә, мәни бизе, ашказаны. Күрсәтелгән локализацияләр халыкның онкология авырулары структурасында 62,5% тәшкил итә. 2020 ел белән чагыштырганда, сөт бизенең яман шеше, тире меланомасы яман шешен узып, 2-дән 1-нче позициягә күчте. Ир-атларда 2021 елда мәни бизе яман шешләре әйдәп баручы локализациясе булып тора- 18,8%. Хатын-кызлар арасында яман шешне локализацияләү арасында сөт бизе беренче урында (22,4%).

ТРда яшәүче һәр 43 яшьлек кеше яман шеш диагнозы белән исәптә тора. 5 һәм аннан да күбрәк ел исәптә торучы авырулар 2021 елда 55,3% тәшкил иткән (2020 елда - 54,8%, Россия Федерациясендә - 52,4%).

Бер еллык үлем очраклары 0,6% ка кимегән, ул 26,5% тәшкил итә. Алексеевск районында бер еллык үлем күрсәткече 22,4% тәшкил итә.

Яман шешләрнең азган булуының югары күрсәткечләре иртә диагностикага һәм профилактикага, бигрәк тә сөт һәм мәни бизенең яман шеше, аналык муентыгы кебек визуаль формаларга карата чараларны активлаштыру кирәклегенә турында сөйли.

Хатын-кызлар арасында яман шештән үлем саны структурасында сөт бизенең яман шеше беренче урында тора. Шуңа бәйле рәвештә, авыруны иртә стадияләрдә дөрөс ачыкларга мөмкинлек бирүче маммографик скрининг аерым әһәмияткә ия. Скрининг уңышын тәэмин итүнең мәжбүри шарты булып, аларга карап тикшерелергә тиешле халыкның кимендә 70% ын колачлау тора.

Онкология авыруларының якинча өчтән бер өлеше аналык муентыгы яман шешенә туры килә. Шуңа бәйле рәвештә фол авыруларыш, яман шешкә кадәрне халәтләренә һәм клиник стадиядигә кадәрне яман шешне ачыкларга мөмкинлек бирүче скрининг мөһим роль уйнай, аларны үз вакытында дөвалау, яман шеш барлыкка килүне кисәтергә ярдәм итә. Аналык муентыгы яман шеш скринингына хатын-кызлар 18 яшьтән өч елга 1 тапкыр периодик рәвештә килергә тиеш, процедура хатын-кызларның 80% тан да ким булмаган өлешен колачларга тиеш.

Районда мәни бизенең яман шеше ир-атлар арасында онкологик авырулар структурасында икенче урында тора. Бүген мәни бизенең яман шешен иртә диагностикалауға юнәлтелгән даими скрининг тикшеренүләре уздырганда иртә стадияләренә ачыклау саны артуы исбатланды, яман шешнең метастатик формалары табылмый диярлек. Даими рәвештә тикшерү узучы ир-атларда простата яман шешеннән үлү ихтималы 3 тапкыр кими.

Районда үлүчеләр саны структурасында яңа барлыкка килүләр өлешенә 8,8% туры килә.

1.5.3. Тышкы сәбәпләр һәм имгәнүләрдән үлемнәр проблемасы характеристикасы.

Травматизм һәм аның нәтижеләре иң мөһим медик-социаль проблемаларның берсе булып тора.

Татарстан Республикасы буенча тышкы сәбәпләрдән үлүчеләр саны буенча өченче урында тора (өлеш-8,1%), 2021 елда, 2020 ел белән чагыштырганда, күрсәткеч 9,8% ка артты; 100 мең кешегә 79 очрак тәшкил итте. Алексеевск муниципаль районында тышкы сәбәпләрдән үлүчеләр саны күрсәткече 21,3% ка яисә 2020 ел белән чагыштырганда 1,4 тапкыр кимегән (2020 елда – 25 кеше, 2021 елда-18 кеше үлгән).

Алексеевск районында травмалар, агуланулар һәм кайбер тышкы йогынтылар эшкә яраклы халыкның үлем-китем структурасында 2 нче урынны алып тора. Эшкә яраклы кешеләрнең инвалидлыкка беренчел чыгу сәбәпләре структурасында алар 3 позицияне били.

Ашыгыч һәм кичектергесез медицина ярдәме хезмәте-сәламәтлек саклау системасында иң мөһим бүлекчәләрнең берсе, аның социаль әһәмияте бәхетсезлек очрақларының, кинәт авыруларның һәм гадәттән тыш хәлләр санының артуына бәйле рәвештә ел саен арта.

2021 елда барлығы 6811 тапкыр авырулар янына чыгу булган, шуларның 5917се район үзәгендә, 894е район үзәгеннән читтә. Ашыгыч һәм кичектергесез медицина ярдәме күрсәтүнең сыйфаты мәсьәләсе турыдан-туры медицина кадрларын әзерләү дәрәжәсенә бәйле. Авырулар янына чыгу вакытында урта звено белгечләре ярдәм итә. Беркетелгән муниципальара үзәкләргә маршрутлаштыру зур әһәмияткә ия.

Безлең район халкының яртысыннан артыгы авыл жирендә яши, шуңа күрә медицина ярдәме күрсәтүдә фельдшер-акушерлык пунктларына зур роль бирелә. Соңгы 5 елда 16 модульле ФАП төзелде һәм файдалануга тапшырылды. Районның фельдшер-акушерлык пунктлары медицина персоналы белән комплекланган, әмма күбесе медицина жиһазлары белән начар жиһазландырылган. ФАП фельдшерлары беркетелгән торак пунктларда яшәүче халыкның сәламәтлеге өчен тулы җаваплы түгел. Аларның эшен контрольдә тотуны көчәйтәргә кирәк.

1.5.6. Медицина кадрлары белән тәмин ителеш.

Әлеге программаның юнәлеше, чираттагы эше – ул кадрлар. Дәвалау учреждениеләренең медицина кадрлары белән җитәрлек дәрәжәдә тәмин ителмәве район халкының медицина ярдәмен тәмин итүгә турыдан-туры йогынты ясый, аны бүген тулы кыйммәтле дип әйтеп булмый. Районның ДПУлары тар белгечләргә (эндокринолог, невролог һ.б.), гомуми практика табибларына, терапевтларга бик мохтаж.

Районда барлығы 45 табиб, 10 мең кешегә 18,2, 186 урта һәм 14 кече медицина персоналы эшли. Яшь белгечләргә «жәлеп итү» зарур. 2021 елда 4 табиб кабул ителде: хирург, ЛОР, травматолог, анестезиолог, шул исәптән 1 табиб «Земский доктор» программасы буенча, 3 табиб максатчан юнәлеш буенча уку үттеләр.

«Земский фельдшер» программасы буенча ФАП фельдшеры кабул ителде. 2019-2024 елларга кадрлар белән тәмин итү буенча «Юл картасы» эшләнде.

2022 елда «Земский доктор» программасы буенча ике табибны (нарколог, терапевт) кабул итү планлаштырыла.

«Алексеевск РҮХ» ДАССОсына яшь табиб кадрларын җәлеп итү максаты белән торак белән тәмин итү мөмкинлеге эзләнә.

2019 елда беренче тапкыр Алексеевск муниципаль районы Башлыгының «Иң яхшы табиб», «Иң яхшы урта медицина хезмәткәре», «ФАПның иң яхшы медицина хезмәткәре» грантлары алынды.

Хәзерге вакытта «Алексеевск РҮХ» ДАССОда 4 вакантлы вазыйфа кала: гомуми практика табибы, анестезиолог-реаниматолог, патологоанатом, неонатолог, терапевт, невролог.

1.5.7. Халыкның репродуктив сәламәтлеге торышы.

Йөкле хатын кызларны Чистай һәм Казан шәһәрләрендә перинаталь үзәкләргә озаталар. Йөклелек патологиясенә төп сәбәбе-анемия (барлык йөкле хатын-кызларның 38% ы). Моңа йөкле кешеләрнең сәламәтлеген саклау өчен кирәкле тиерле препаратлар, поливитамин һәм йодлы препаратлар булмау да ярдәм итә. Моннан тыш, булчак эпиләрнең сәламәт яшәү рәвешен алып баруның түбән дәрәжәдә булуы, тиешле дәрәжәдә оештырылмаган санитар агарту эшен дә билгеләп үтәргә кирәк.

Йөкле хатын-кызларны хатын-кызлар консультациясенә исәпкә куюның үз вакытында булуы зур әһәмияткә ия. Йөкле хатын-кыз табибта ничек иртәрәк күзәтелә башласа, авыру бала туу куркынычы да шулай азрак була.

«Авыру ата-аналарның сәламәт балалары булмый» дигән танылган гыйбарә бар. Репродуктив сәламәтлекнең начараюы балаларның сәламәтлегенә йогынты ясамыйча кала алмый. 18 яшькә кадәрге балаларның арасында авыручылар саны югары булып кала бирә.

Соңгы биш елда сабыйлар арасында үлүчеләр саны да шактый югары, гәрчә 2018 елда сабыйлар арасында үлүчеләр саны теркәлмәгән булса да, 2021 елда 3 очрак теркәлгән. Күрсәткеч-12,5, ТР буенча ул 4,0 тәшкил итә.

Йөклелекне ясалма рәвештә оздерү

	2017	2018	2019	2020	2021
Абортлар саны	123	103	94	88	67

Абортлар хатын-кызларның репродуктив потенциалына һәм репродуктив сәламәтлеге дәрәжәсенә сизелерлек йогынты ясый. 2021 елда абортлар саны кимүгә карамастан, 2017-2021 елларда аларның саны югары булып кала. Йөклелекне ясалма өзү, бигрәк тә беренчел йөкле хатын-кызларның, икенчел баласызлык башлану куркынычы белән яный. Соңгы елларда абортларның өлеше Россия Федерациясе буенча – 10 - 11%, 2021 елда районда - 1,3% тәшкил итә. Бу юнәлештә йөкле хатын-кызлар белән, беренче чиратта, медицина хезмәткәрләре тарафыннан, санитар-агарту эшен көчәйтәргә кирәк.

1.5.8. Экологик халэт.

2012 елның 1 гыйнварына район территориясендә 52 эчәргә яраклы суүткәргеч исәпләнә. «Алексеевск Водоканалы» ААЖ 46 суүткәргечкә хезмәт күрсәтә

Алексеевск ш.т. б. халкының 100% ы һәм район авыл кешеләренең 99,8% ы үзәкләштерелгән су белән тәмин ителгән.

Алексеевск районының 43 кешесе кое суыннан файдалана. Алар-Гоголиха, Баганалы урман хужалыгы бистәсе һәм Березовка авылы халкы.

2019 елда микробиологик күрсәткечләр буенча гигиена нормативларына туры килми торган эчәргә яраклы су пробалары өлеше – 2,1%, 2020 елда – 0%, 2021 елда - 4,7% тәшкил итте. Химия күрсәткечләре буенча бүлү челтәрендәге суның сыйфаты соңгы еллар дәвамында тотрыклы булып тора, гигиена нормативларына туры килми торган пробалар проценты 15% тәшкил итә.

Микробиологик һәм санитар-химик күрсәткечләр буенча су туры килмәүнең төп проблемасы:

- табигый характердагы факторлар (гомуми катгыйлыкның югары күрсәткечләре, тимернең югары булуы);
- гамәлдәге суүткәргеч челтәрләренең һәм корылмаларының түбән санитар-техник торышы;
- житештерү контролен тулысынча үтәмәү сыйфатсыз эчә торган суны куллануны бетерү проблемаларының оператив хәл ителмәвенә китерә.

2019-2021 елларда санитар-химик һәм микробиологик күрсәткечләр буенча гигиена таләпләренә җавап бирми торган бүлү челтәреннән су пробаларының чагыштырма авырлыгы.

Муниципаль район	Санитар-химик күрсәткечләр буенча гигиена таләпләренә җавап бирми торган бүлү челтәреннән су пробаларының чагыштырма авырлыгы.			Микробиологик күрсәткечләр буенча гигиена таләпләренә җавап бирми торган бүлү челтәреннән су пробаларының чагыштырма авырлыгы.		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Алексеевск	21,6	10,3	15	2,1	0	4,7
Татарстан Республикасы	4,4	5,3	1,2	2,2	1,5	1,2

Чишмәләрдән алынган суны Иванов бистәсендә, Родники, Морд. Булак та яшәүчеләр су үткәргеч челтәрендәге суның санитар-химик күрсәткечләр буенча гигиена таләпләренә туры килмәве аркасында файдаланырга мәҗбүр (югары

катылык, тимер). Шулай ук тимернең күп булуы (гигиена нормасы 0,3мг/дм3 булганда фактик эчтәлеге 1,5мг/дм3 га кадәр) аркасында Алексеевск бистәсендә яшәүчеләр чистарту системаларыннан, якындагы чишмә суларыннан ,(Биләр, Красный Баран һ.б) файдаланалар.Эчәргә яраклы су белән тәмин итүнең сыйфаты буенча мәсьәләне штб.Алексеевскта, Речное,Родники,Морд.Булак, Ивановский бистәсе, Караваево, Сахаровка, Шәмә, Сабакайка, Кыр Шонталысы торақ пунктларында хәл итү зарур.

2021 елда үзәкләштерелгән эчә торган су белән тәмин итүнең жир асты чыганаclarының торышы һәм су алу урыннарында суның сыйфаты белән бәйлә вәзгыять тамырдап үзгәрмәде.

Химик состав буенча (гомуми катылык, тимернең күп булуы) гигиена нормаларының артуы жир асты суларының табигый составы белән аңлатыла. Эчәргә яраклы су белән тәмин итү чыганаclarының гомуми минеральләштерү яки тимернең күп булуы буенча нормативларга туры килмәве, йомшарту, тимерсезләндерү жайланмалары белән жиһазландырылмаган булуында.

2019-2021 елларда Алексеевск районын үзәкләштерелгән су белән тәмин итү чыганаclarында эчә торган суны лаборатор тикшерү

	2019			2020			2021		
	Барлыгы сынаулар тикшерелде	гигиена нормаларына жавап бирми.	стандарт булмаган пробалар %	Барлыгы сынаулар тикшерелде	гигиена нормаларына жавап бирми.	стандарт булмаган пробалар%	Барлыгы сынаулар тикшерелде	гигиена нормаларына жавап бирми	стандарт булмаган пробалар%
Микробиологик күрсәткечләр буенча									
Үзәкләштерелгән су белән тәмин итү чыганаclarынан	43	0	0	43	0	0	37	1	2,7
Санитар-химик күрсәткечләр буенча									
Үзәкләштерелгән су белән тәмин итү чыганаclarынан	50	7	14	57	24	42,1	53	7	13,2

Районда барлыгы 87 чыганақ, шул исәптән 1 «Бердәм» су алу жайланмасы Алексеевск ш.т. б. халкын эчә торган су белән тәмин итә.

«Алексеевск Водоканалы» ААҖ гарантияле оешмасы бөтен районны диярлек эчә торган су белән тәмин итә. Урта Тигәнәле, Түбән Тигәнәле, Юеш

Көрнәле, Бутлеровка, Ивановский Бистәсе, Городок авылларын су белән тәмин итү хужалык итүче субъектлар «Алга» колхозы һәм «Родина» колхозы артезиан скважиналарыннан башкарыла.

Шуны билгеләп үтәсе килә, Биләр тарихи–археологик табигать тыюлыгы территориясендә урнашкан «Изге чишмә» чишмәсеннән суны район халкы һәм Татарстан Республикасының башка районнарында яшәүчеләр экскурсия һәм дини максатларда булганда, эчә торган су чыганагы буларак кулланар.

1.6. Тормыш дәрәжәсе

Халыкның яшәү дәрәжәсен күп факторлар билгели: уртача хезмәт хакы, жан башына туры килгән керем, минималь куллану бюджеты, торак шартлары, гомер озынлыгы, сабийлар үлеме дәрәжәсе һ.б. Кайберләрен карарбыз.

1.6.1. Физик культура белән шөгыйльләнү мөмкинлегә

Еллар	Физкультура һәм спорт белән шөгыйльләнүчеләр саны (кеше)	район халкы санына карата %
2019	12 752	54,6
2020	12 755	55,2
2021	13 094	57,2

1.6.2. Сәламәт яшәү рәвешен формалаштыру.

Гаиләнең социаль ролен күтәрү, физик культура һәм спорт белән шөгыйльләнү өчен шартлар тудыру, буш вакытны рациональ файдалану эчкечеләктән, наркоманиядән, ижтимагый күренешләрдән ышанычлы саклану, киләчәк буыннарның сәламәтлеген формалаштыруның мөһим факторы булып тора. Спорт белән шөгыйльләнүгә күбрәк кешеләрне жәлеп итү өчен төрле массакүләм чаралар үткәрелә.

Район халкының сәламәтлеген саклау системасында физик культура һәм спорт алыштыргысыз булып тора. Массакүләм физкультура һәм спортны оештыру өчен зур капитал салулар таләп ителми. Барлык оешма житәкчеләренең бурычы физкультураны пропагандалаудан һәм массакүләм спортны үстерү өчен минималь шартлар тудырудан гыйбарәт. Балалар учреждениеләренә, мәктәпләргә, тармак технологияләре техникумына массакүләм физкультура системасын кертү, район оешмаларында һәм предприятиеләрендә физик культура белән шөгыйльләнүне активлаштыру зур әһәмияткә ия.

Сәламәт яшәү рәвешен алып баручы, спорт секцияләренә йөрәп, физик культура һәм спорт белән даими шөгыйльләнүче оешмалар һәм предприятиеләр хезмәткәрләре саны елдан-ел арта бара.

Соңгы елларда спорт-сәламәтләндрү чаралары, физик культура һәм спорт белән район халкының 57% ы шөгыйльләнә, шул ук вакытта икътисади яктан алга киткән илләрдә бу күрсәткеч 55% ка житә.

Балалар һәм яшьләрнең спорт белән шөгыйльләнүгә кызыксынуларын максатчан рәвештә сакларга, районның өстенлекле спорт төрләрәндә традицияләрен ныгытырга кирәк.

2. Программаның төп юнәлешләре.

2.1. Гаилә белән яшәү рәвешен популярлаштыру.

Хәзерге вакытта жәмгыятьтә, бигрәк тә яшь буын вәкипләрәненң аңында, гаиләне мөһим социаль институт буларак, женесләр арасында мөнәсәбәтләрнең югары эволюцион формасы һәм бер үк вакытта сәламәт балалар тудыру һәм тәрбияләү очен кирәкле атрибут буларак аңлау асруча мөһим. Гаиләгә ярдәм итүнең төп юнәлешләре булып тора:

- ныклы гаилә мөнәсәбәтләре идеологиясен формалаштыру, балалы гаиләләрне пропагандалау, гаилә ориентирларын һәм мәнфәгатьләрен үстерүгә ярдәм итү;

- беренче никахта торучы , ике ата-анасы булган гаиләнең өстенлеген ныгыту, аларның репродуктив ориентациясен ике, өч балалы гаиләгә киңәйтү;

- балаларны, яшүсмерләрне һәм яшьләрне гаилә тормышына әзерләү системасы аша гаилә-юнәлешле шәхес формалаштыру, социализациянең төп субъекты буларак гаиләнең тәрбия потенциалын күтәрү;

- комплекслы медицина, социаль, психологик, яшь гаиләләргә дәүләт ярдәме күрсәтү;

- гражданлык никахлары санының алга таба үсешенә комачаулау;

- күп балалы һәм тулы булмаган гаиләләргә ярдәм итү системасын алга таба камилләштерү;

- балаларны һәм яшүсмерләрне гаилә тормышына әзерләүне өстәмә белем бирү системасына кертү: рухи әхлакый кыйммәтләр, гаилә кыйммәтләре, берничә бала белән рәсми рәвештә теркәлгән никах, сәламәт яшәү рәвешен формалаштыру.

2.2. Халыкның сәламәтлеген яхшырту һәм үлемнәр санын киметү проблемаларын хәл итүне медицина белән тәэмин итү.

Максаты-тормыш дәрәжәсен тотрыклы күтәрү, сәламәтлек саклауны үстерү, халыкны деалкоголизацияләү, хезмәтне саклау буенча чаралар ярдәмендә халыкның үлем санын киметү һәм социаль ярдәм чараларын камилләштерү буенча эзлекле сәясәт уздыру.

Бурычлар:

- Алексеевск муниципаль районында уртача гомер озынлыгын арттыру һәм үлем дәрәжәсен киметү өчен иң уңайлы социаль-икътисадый климат булдыру;
- халыкның эзлекле рәвештә авырулар дәрәжәсе кимүе;
- район предприятиеләрендә хезмәт шартларын яхшыртуга, хезмәтне саклауга, производства имгәнүләргә, һөнәри авыруларны булдырмауга юнәлдерелгән чараларны тормышка ашыру;
- юл-транспорт һәлакәтләре нәтижәсендә халыкның үлем санын киметү, сәламәтлекне яхшырту, өлкән яшьтәге гражданныр һәм инвалидлар арасында авыруларны профилактикалау системасының нәтижәлеге арттыру, өлкән яшьтәге кешеләргә һәм инвалидларны медик-социаль һәм социаль-психологик тернәкләндерү системасын камилләштерү.

2.3. Сәламәт яшәү рәвешен формалаштыру.

Максат-сәламәт халыкны яңадан формалаштыру, туганнан алып һәм гомер буге кешеләргә сәламәтлеге турында кайгырту.

Бурычлар:

- сәламәтлекне ныгыту, эшкә сәләтлекне, халыкның гомер озынлыгын арттыру, сәламәт яшәү рәвешен формалаштыру өчен мөһим ресурс буларак физик культура һәм спортны үстерү;
- сәламәт яшәү рәвешен формалаштыруны, гаилә спортын үстерүне тәмин итә торган структура буларак гаилә ролен пропагандалау;
- барлык хезмәт коллективларында, уку йортларында һәм гомумән районда сәламәт әхлакый-психологик климат булдыру;
- уку процессын оештыруны камилләштерү, туклануны һәм медик-санитар шартларны яхшырту, укучыларның сәламәтлеген һәм физик үсешен ныгыту өчен уңай шартлар тудыру;
- сәламәт яшәү рәвеше культурасын тәрбияләү, үз сәламәтлегеңне кайгырту зарурлыгына юнәлдерелгән ижтимагый фикер формалаштыру;
- халыкның массакүләм физик культурасын оештыру;
- физик культура һәм спортның матди базасын алга таба ныгыту.

3. Көтелгән нәтижәләр.

«Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының 2022-2024 елларга халыкның сәламәтлеген яхшырту һәм үлем очракларын киметү» муниципаль программасының көтелгән соңгы нәтижәләре:

- халыкның үлем санын киметү;
- гомер озынлыгын арттыру;
- халык сәламәтлегенә торышы;

- халыкның туучылар санын арттыру.

**Алексеевск районы буенча 2022-2024 елларда үлүчеләр саны күрсәткечләре
буенча максат (1000 кешегә)**

Еллар	Үлүчеләр саны буенча максат	Район буенча үлемнәр
2022	319	13,2
2023	306	13,1
2024	297	13,0

Алексеевск районы буенча көтелгән төмер озынлыгы (ел).

		2022	2023	2024
Район	ир-ат	67,5	67,8	68,2
	хатын-кыз	76,7	77,0	77,3
ТР	ир-ат	73,4	73,9	79
	хатын-кыз	73,4	73,9	79

«Земский доктор» программасы ярдәмендә медицина ярдәме күрсәтү мөмкинлеген яхшыра, бер табибка йөкләнеш кими, чиратлар кими, кадрлар житмәү проблемасы хәл ителә.

**«Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының
2022-2024 елларга халыкның сәламәтлеген яхшырту
һәм үлем очракларын киметү» муниципаль
программасын үтәү барышында чаралар**

Мең.сум

№	Чара исеме	Башкаручы	Башкару вакыты	Финанслау чыганагы	Башкару
1.	Халыкара гаилә көненә, Халыкара балаларны яклау көненә, Әниләр көненә багышланган чаралар үткәрү	Авыл жирлекләре башлыклары, мәдәният бүлеге, социаль яклау бүлеге, мәгариф бүлеге, яшьләр эшләре, спорт һәм туризм бүлеге, ЗАГС бүлеге	2022-2024 ел.	таләп ителми	
2.	"Алтын туйларын"	ЗАГС бүлеге,	2022-	таләп ителми	

	<p>һәм "бриллиант туйларын" билгеләп үтүче гаиләләр өчен тантаналы чаралар оештыру</p>	<p>Авыл жирлекләре башлыктары</p>	<p>2024ел.</p>		
3.	<p>Мәктәпләрдә гаилә кыйммәтләренә, гаиләнең кеше тормышында тоткан роленә багышланган сыйныф сәгатьләре һәм тематик дәресләр үткөрү</p>	<p>Мәгариф бүлеге планы буенча</p>	<p>2022-2024ел.</p>	<p>таләп ителми</p>	
4.	<p>Фертиль яшьтәге хатын-кызларга профилактик тикшерүләр</p>	<p>«Алексеевск РҮХ» ДАССО</p>	<p>2022-2024ел.</p>	<p>таләп ителми</p>	
5.	<p>Жәмгыятьтә гаилә һәм бала тууның роленә дәрәжә ориентирларны формалаштыру буенча женски үсеш һәм гинекология авыруларын кисәтү буенча яшүсмерләр арасында профилактик һәм агарту эшчән (эңгәмәләр) оештыру. Наркомания, эчкечелек һәм тәмәке тартуны профилактикалау.</p>	<p>«Алексеевск РҮХ» ДАССО, Мәгариф бүлеге</p>	<p>Һәрвакыт</p>	<p>таләп ителми</p>	
6.	<p>«Әниләр мәктәбе» нең эше хатын-кызлар консультациясендә, амбулаториядә,</p>	<p>Алексеевск РҮХ» ДАССО</p>	<p>Һәрвакыт</p>	<p>таләп ителми</p>	

	ФАПларда.				
7.	Информационное обеспечение населения по вопросам профилактики заболеваний с использованием средств массовой информации	Алексеевск РҮХ» ДАССО, район газетасы «Заря», «Таң»	ай саен	таләп ителми	
8.	Халыкны флюорография тикшерүе планы үтәлшенең 100% тәэмин итү.	ГАУЗ Алексеевск РҮХ»ДАССО, авыл жирлекләре башлыклары	2022-2024ел.	МИБ	
9.	Медицина хезмәтенә, социаль яклау органнарының, мәгарифнең, традицион конфессияләренә, авыр тормыш хәлләренә эләккән затларны рухи реабилитацияләүне гамәлгә ашыручы иҗтимагый берләшмәләренә үзара хезмәттәшлеге.	Алексеевск РҮХ»ДАССО, социаль яклау органнары, гомуми белем бирү оешмалары, мөхтәсиб, православие	2022-2024ел.	таләп ителми	
10.	«ДС-ИФА-НВsAg» реагентлар җыелмасын сатып алу гепатит В вирусының өске антигенын ачыклау яки раслау өчен иммунофермент тест-	Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитеты	2022-2024ел.	район бюджеты 200,0	

	системасы,диагност ик жыелма.				
11.	Бөер житешсезлеге булган авыруларны дэвалау урынына бару чыгымнарын компенсацияләү - гемодиализ (махсус аппарат, бөер эшчәнлеге житешсезлеге булган пациентларга канны чистарту). Районда элгә төр ярдәм алучы 11 кеше бар. Бу-мондый авыруларның тормыш сыйфаты һәм озынлыгы, шулай ук медицина ярдәме алу мөмкинлеге.	Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитеты	2022 ел 2023 ел 2024 ел	367,0 346,0 346,0 район бюджеты	

Башкарма комитетның
Эшләр идарәчесе

Г.А.Йосыпова